

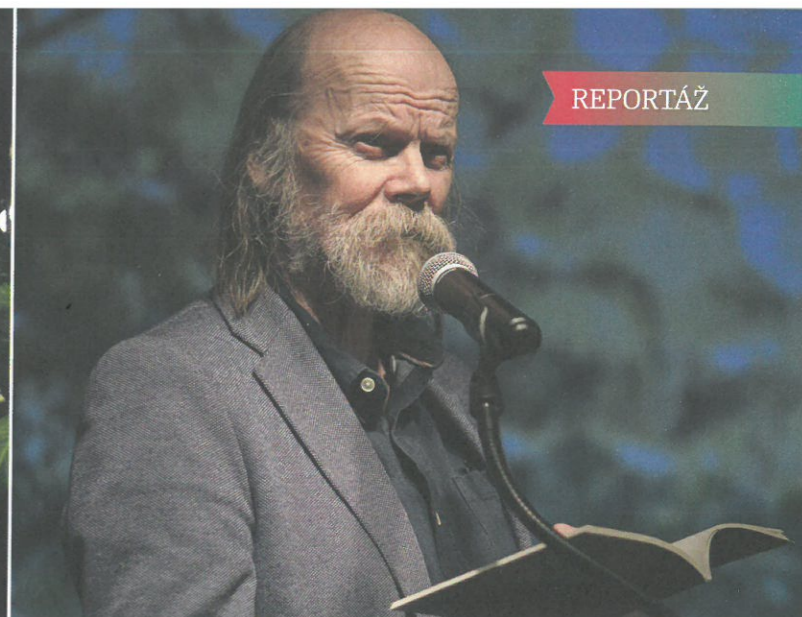
Hannah Silva (Veľká Británia) a Tomomi Adachi (Japonsko) na Koncerte svetovej sound poetry. Foto Martina Straková

Na druhom Večere poézie vystúpila aj poetka a prozaička Jana Beňová. Foto Martina Straková

Pohľad do publika na návštevníkov festivalu Ars Poetica 2018. Foto Martina Straková

V rámci prvého Večera poézie predčítaval zo svojej tvorby fínsky autor Risto Ahti. Foto Martina Straková

The sound of human thoughts / Ars Poetica 2018

Ars Poetica nie je len literárne dielo rímskeho básnika Horatia, ale aj renomovaný medzinárodný festival poézie, ktorý tento rok obohatil už šestnásťkrát bratislavské kultúrne dianie počas dvoch novembrových týždňov.

Festival je výnimočný tým, že naň prichádzajú poeti skutočne z celého sveta, aby predniesli svoje texty v originálnom jazyku. Dvojica slovenských hercov vzápätí ich preložené texty recituje v slovenčine. Bolo to tak aj tento rok, i keď aktuálny ročník bol výnimočný takisto z iných dôvodov. Program festivalu prvýkrát ponúkal spoluprácu so Slovenským národným divadlom a vystúpeniami v jeho priestoroch. Konkrétne dva tituly, predstavenie *Šmátranie v širočine* a poetický večer s hudbou Martina Geišberga pod názvom *Korene*.

„Tento rok sme chceli zdôrazniť performatívne možnosti média poézie a súčasne predstaviť slovenskému divákovi viacero podôb zvukovej poézie svetovej kvality. Žánru, ktorý na Slovensku prakticky nemá žiadnu živnú pôdu, respektíve umelcov, čo by sa mu venovali,“ priblížil riaditeľ festivalu Martin Solotruk.

Rezonujúca téma utečencov

Tematicky aj tento rok rezonovali na festivale básne spojené s utečeneckou krízou. Napríklad aj v diele hviezdy sobotného večera, belgickej spisovateľky a performerky Carmien Michels, v jej

básni *Začalo sa to*. Autorka v nej načrtáva ťažké osudy utečencov nielen zo súčasnosti, ale aj z minulosti. Vybrala si sýrskeho chlapca z roku 2012, ktorý prerobil staré auto, aby sa mohol skryť do sedadla spolujazdca, ženu z Rwandy z roku 1994, tá svoje deti vtlačila na loď sprevádzanú iba hviezdou oblohou (majúc za záchytný bod len hviezdy). Poetka v básni spomína aj poľskú rodinu v roku 1883, ktorá mala odplávať linkou Red Star do Kanady, lístky však boli sfaľované, rodina zostala uviaznutá v Amsterdame v handrách bez peňazí. Až neskôr, ako sa píše v básni, prišla pomocná ruka muža. Tá ich postavila na nohy a ponúkla im strechu nad hlavou.

Problémy utečencov zdôrazňuje vo svojej tvorbe aj rumunský básnik a prozaik Alexandru Potcoavă. Autor v básni *IZZY* zo zbierky poézie pod názvom *Won't Recognize Each Other Anymore* (2016) prerozpráva príbeh jednej rodiny, pôvodom z bývalej Juhoslávie.

IZZY

zobudili nás z gulometov rany
nevedel som, kto som čo som
matka moja moslimka a otec Srb ortodoxný

ak nás nezastrelia jedni
tak to spravia druhí
a tak
otec dom za auto dal
a my z bosnianskeho horského mesta
ušli sme

Byť Európanom znamená byť ľudský

Báseň *IZZY* je o rodine, v ktorej boli matka a otec rozdielneho vierovyznania, ale ako rodina fungovali veľmi dobre. Pre politický, náboženský rozkol v krajine, kde žili, boli nútení rodnú zem opustiť.

„V poézii sa vždy snažím nájsť cestu, ako veľká história alebo politika dokáže ovplyvniť obyčajných ľudí a ich rodiny. Cesta, na ktorej sú osudy ľudí určené, niekedy zničené silou politickej moci,“ objasňuje mi v rozhovore autor Alexandru Potcoavă.

Rodina z básne *IZZY* to nemala jednoduché ani v novej krajine. Napriek tomu, že v Rumunsku neboli prekážkou zmiešané manželstvá, dlhodobým problémom bolo pre nich získanie občianstva.

„Členovia tejto rodiny sa viac ako desať rokov snažili každoročne získať rumunské občianstvo. Osvojili si jazyk, zemepis, históriu krajiny, no

občianstvo nedostali. Ja hovorím, ak sa tu narodíš, dáva ti to právo byť tu občanom a pritom si preto nič nespravil. Môžem vedieť o krajine oveľa menej ako oni a som občanom. Takisto, keď sa niekto narodí v Európe, ešte to neznamená, že je Európan. Byť Európanom podľa môjho názoru znamená rozumieť nejakým hodnotám, ktoré sú spoločné. A jedna spoločná a najdôležitejšia črta je byť ľudský,“ dodáva Potcoavă.

Ako mi môj muž vytrhal v záhrade to, čo som zasadila

O tom, že aj manželské spolužitie sa dá opísať v básni, nás presvedčila nemecká poetka, matka piatich detí Kathrin Schmidt v básni *Ballon D'amour*.

„Môj manžel niekedy vytrháva zo záhrady to, čo ja tam zasadím a ja nevidím, čo zasial on. Vidím len to, že on vytrháva to, čo zasejem. Potom sa z toho rozvinie hádka, a potom z toho vznikne *Ballon D'amour*,“ rozpráva o svojej poézii Kathrin Schmidt.

O naplnenej láske v hebrejčine

Jedným z vrcholov štvrtkového večera bola izraelská poetka z Tel Avivu Noam Partom. Performerka a učiteľka kreatívneho písania na Telavivskej univerzite či na Middlebury College v americkom štáte Vermont už za svoj básnický debut *Setting the Water on Fire* (2012) získala literárnu cenu Ramat-Gan (2014) a cenu izraelského ministerstva kultúry pre mladých básnikov (2015). Svoju poéziu v Bratislave uviedla extrovertne svojrázne a zároveň tým odľahčila vážne témy, ktoré odznali. „Ahoj, je pre mňa potešením, že tu dnes môžem byť. Som už trochu opitá, tak prosím buďte tolerantní.“ Potom predstavila prvú báseň *Krásny a krásny s hviezdami v očiach (Lovesmetoo)*.

„Báseň som napísala asi mesiac po tom, čo som stretla môjho muža a o mesiac to už bude osem rokov, čo sme spolu. Je to báseň o nájdení pravej lásky po dlhej dobe skutočne mizerných, urážajúcich vzťahov,“ hovorí Noam Partom.

po rokoch lži a pici-mici narcizmu, sadizmu
a masochizmu
v spoločnej existencii páchnucej hanbou
a srandou
keď už viac v lásku muža neveríš a túžbou mrieš,
jeho som našla a milujem ho a on mňa tiež
on mňa tiež

„Skúsenosti popkultúry mení na artefakty medziľudských, partnerských vzťahov a súčasne dokáže predviesť skutočne performatívnu schopnosť, keď niečo medzi poéziou a piesňou v jednom celku nesie aj vzťah medzi pop-artovými objektmi a tragickou, melancholickou až existencionálnou životnou skúsenosťou,“ zhodnotil tvorbu Noam Partom Martin Solotruk.

Experiment, zvuková poézia a minimalizmus

Zvukovú poéziu vo štvrtok večer zastupovala britská poetka Camilla Nelson. Autorka predstavila výber básní *Vyhoretú žiarovku prezradila nová, Vopred premyslený akt násilia* a minimalistickú báseň zloženú z jednej vety *Jedného dňa sa tento pohár rozbije (po Corneli Parker)*. Camilla túto vetu niekoľko minút opakovala, stále však s iným dôrazom a v inom výraze, tempo reči gradovalo veľmi expresívne. Všetky tri básne vytvorila ako reakciu na diela anglickej výtvarníčky a vizuálnej umelkyne Corneli Parker. Nájde ich pod rovnakými názvami ako spomínané názvy básní v londýnskej súkromnej galérii Alan Cristea Gallery.

„Keď som vytvorila tieto tri básne, roztrhla som vytlačenú stránku s básňami a prilepila fragmenty básne na skutočnú žiarovku, ktorú som potom skenovala. Keď sa fragmenty postupne rozpadli, odkryli celú žiarovku. Pre Ars Poeticu som prvýkrát predstavila tieto básnické sekvenencie, po ktorých nasledoval zvukový rozpis diela *Jedného dňa sa tento pohár rozbije* ako zvuková odpoveď na zábery roztrieštených fragmentov básní, ktoré padajú zo žiarovky, čo bolo aj na slideshow na obrazovke za mnou,“ vysvetľuje autorka textov a zvuku, držiteľka doktorátu v tvorbe performance Camilla Nelson.

„Britská umelkyňa svojimi schopnosťami dokáže preskúmať hranice toho, čo očakávame od slov, od významov, a čo očakávame od akejkoľvek komunikácie. Je to celá v rovne minimalizmu a pritom je to nesmierne sústredená práca s koncentráciou časopriestoru a gradácia očakávaného,“ zhodnotil šou Martin Solotruk.

Vrcholom piatkového večera a svetovej sound poetry bolo duo oceňovanej britskej poetky Hannah Silva a vizuálneho umelca, zvukového poeta, skladateľa a performeru Tomomi Adachiho z Japonska, ktorý vo svojej tvorbe využíva vlastnoručne vyrobené nástroje. Umelci spolu kombinujú zvukovú poéziu s hovoreným slovom, technológiu s experimentálnou hudbou.

Súčasťou festivalu Ars Poetica bola aj tento rok filmová sekcia v dramaturgii Martina Palúcha. Návštevníci si v rámci nej mohli pozrieť napríklad film *Válek* (2018) v réžii Patrika Lančariča. Dokument je o básnikovi, politikovi, jednej z najrozporupnejších postáv slovenského kultúrneho a spoločenského prostredia dvadsiateho storočia.

Linda Nagyvová